

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 1(32)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, доц., акад. Академії вищої шк. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, доц., Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М. д-р іст. наук, доц., д-р іст. наук, Піляев І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Піла В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, проф., Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, доц., Курко М. Н., д-р юрид. наук, доц., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, доц., академік Академії вищої шк., Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 11 від 21 грудня 2011 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 1 (32). — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 336 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ 5

Головатий М. Ф.

Дійсність, світовий розвиток
і державне управління: нове бачення
і нова парадигма (постановка проблеми) 5

Бідзюра І. П.

Управління соціальними системами
поліетнічних суспільств в умовах
глобалізаційних і цивілізаційних викликів..... 13

Піляєв І. С.

Концептуальні засади консолідації українського
народу та громадянського суспільства
через європейську спадщину Русі-України 18

Сурмін Ю. П.

Деформації управління в Україні як кризовій
державі пострадянського типу..... 26

Шконда В. В., Кальнянов А. В.

Перспективи розвитку гендерних відносин
у ХХІ ст. 33

Білоус А. О.

Державно-правові проблеми реформування
системи управління вищою освітою:
зміст і способи розв'язання..... 40

Боєва Т. І.

Освітня політика уряду на Донеччині наприкінці
ХІХ – на початку ХХ ст. 46

Бойко С. С.

Прояви етнократії в сучасному
державотворчому процесі України 51

Вознюк П. Ф.

Інформаційно-психологічна боротьба
і політична безпека держави:
управлінський аспект 59

Дікарев О. І.

Ресурс політичної влади в епоху потрясінь..... 70

Козут П. В.

Персональний фактор в політико-владних
відносинах демократичного типу..... 80

Лісничка В. М.

Пріоритети державної політики в галузі
культури України 87

Медвідь Ф. М., Баран В. В.

В “Європу” через ворота Царгорода,
або геополітичні дороговкази Юрія Липи 97

Чупрій Л. В., Настояща К. В.

Безпеківі аспекти гуманітарної політики
української держави в контексті
євроінтеграції..... 103

Петров Є. М.

Державотворчі процеси в Україні на переломних
етапах історичного розвитку 109

Артеменко А. І.

Міжнародна економічна дипломатія
Греції та України 116

Галайдюк В. В.

Залучення молоді до державного управління
в Україні: стан, проблеми та шляхи
розв'язання..... 120

Лазаренко О. В.

Сутнісний сенс і зміст державного управління
з огляду на його інноваційний потенціал 127

Ленг Е. А.

Глобальные вызовы и аграрная политика
Украины 133

Мороз М. І.

Концептуальні засади організації і пошуки
шляхів вдосконалення державного
управління охороною здоров'я
в сучасній Україні..... 141

Тубальцева В. Л.

Використання культурної дипломатії
в процесі становлення світового лідерства США 145

Фомін О. О.

Соціалізація та ювенізація у діяльності
політичних партій: досвід Російської Федерації
для України 150

Левенець Є. Ю.

Особливості взаємодії центральних
органів виконавчої влади на сучасному етапі
інституціональної оптимізації в Україні..... 156

Хоменко О. С.

Проблеми демократизації українського суспільства
як базисна засада забезпечення прав людини
і громадянина 163

ПРАВОВІ НАУКИ..... 170**Костицький В. В.**

Захист суспільної моралі як функція демократичної держави в умовах формування глобального громадянського суспільства 170

Сорока Л. В.

Становлення кримінального законодавства України про відповідальність та покарання неповнолітніх 183

Темченко В. І.

Комунікативний аспект визнання громадянських прав і свобод у механізмі їх забезпечення 188

Ейсмонт В. С.

Шляхи демократизації інституціональної системи власності в національному законодавстві 195

Ковтун І. А.

Професійні відхилення у діяльності юристів та їх попередження 204

Шашкова-Журавель І. О.

Міжнародно-правові аспекти охорони праці 210

Буратевич О. І.

Правові основи державної політики європейської інтеграції України: сучасний стан і перспективи розвитку 216

Глієва Стоянка Іванова

Конституція Республіки Болгарія 1991 р. – політико-правове обґрунтування законодавчої трансформації Болгарії та вплив на розвиток сучасного цивільного права 223

Клим'юк О. С.

Регулювання інформаційних відносин у сучасному суспільстві: управлінський та правовий аспекти 232

Колюшко Ю. С.

Господарське право у правовій системі України: самодостатня галузь права чи комплексний правовий інститут 238

Кузнєцова О. О.

Щодо стану законодавчого врегулювання норм з відшкодування моральної шкоди у цивільному законодавстві України 245

Муаз Бишарат

Поняття та юридична природа категорії надзвичайного стану в законодавстві різних країн та в міжнародно-правових документах 248

Пограничний С. Л.

Проблеми правового і політичного забезпечення державного управління інвестиціями в Україні 252

Квятковська-Буляк Аліція

Психические нарушения и проблемы у солдат,

возникающие в результате участия в военных действиях 256

Тимошин Ю. В.

Правове забезпечення реформування системи державної влади: адміністративна і політична складова 264

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ..... 269**Кальянов А. В.**

Потенціал здоров'я населення України у людському вимірі 269

Юсеф Н. Н.

Міжнародні економічні відносини Турецької Республіки та України 277

Ейсмонт В. С.

Структура власності у перспективному варіанті економічного розвитку України 281

Гончаров О. М.

Інноваційна діяльність та її роль у розвитку української економіки 289

Гончарова О. О.

Деякі аспекти державного регулювання місцевих бюджетів 294

Пограничний С. Л.

Україна і міжнародний досвід правового забезпечення державного управління інвестиціями 298

Старих Л. В.

Формування професійних навичок та вмінь у фахівців з медичного та фармацевтичного маркетингу 305

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ..... 310**Главче Методі**

Деякі компоненти активізації розвитку творчих задатків і здібностей студентів при вивченні математичних дисциплін 310

Гончаренко Є. Ю.

Формування та розвиток мовної та лінгвокраїнознавчої компетенції за принципами нових методичних концепцій вивчення іноземних мов (на прикладі німецької мови) 317

Зирянова О. Л.

Самовдосконалення в системі індивідуально-психологічних особливостей особистості 322

Маяцька О. Ю.

Вплив стандартів поведінки на функціонування і розвиток малих груп: соціально-психологічні аспекти дослідження 329

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 335

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПОШУКИ ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 1(32), с. 141–144

Державне управління охороною здоров'я є однією з архаїчних (порівняно з освітою), хоча на сьогодні й мобільних систем, що за багатьох об'єктивних обставин трансформуються, вдосконалюються.

Розглядати концептуальні засади організації і пошуки шляхів удосконалення державного управління охороною здоров'я в сучасній Україні варто з науково-практичного підходу до цієї сфери.

Проблеми управління системою охорони здоров'я достатньо широко й предметно досліджувалися в колишньому Радянському Союзі (І. М. Андрєєва, Д. Д. Венедиктов, В. Л. Дерябіна, П. І. Калья, В. І. Кант, Е. Н. Шаган та ін.), після розпаду СРСР та появи на його теренах суверенних самостійних держав (О. В. Баєва, В. С. Бірюков, В. І. Журавель, Р. А. Галкін, Г. І. Здоровцов, О. Г. Здоровцов, З. С. Гладун, Є. Ф. Глухачов, О. М. Голяченко, М. П. Дейкун, О. С. Коваленко, А. Ф. Короп, О. П. Перетяка, Л. А. Пиріг, В. М. Пономаренко, І. І. Парфьонова, В. М. Пашенко, О. М. Ціборовський та ін.). Серед зарубіжних учених, які особливо цікавляться і займаються розробкою питань управління охороною здоров'я в умовах саме переходу до ринкових засад економічного господарювання, назовемо праці Р. Дрепера, Ф. Дуїча, Д. Дьюриса, Д. Кейва, Г. Ленскі, Е. О'Кіфа, М. Ремера, Р. Салмана, Ф. Хантлера, К. Хема, Д. Шеффлера та ін.

Не вдаватимемось у деталізований розгляд наявної спеціальної літератури з означеної проблематики, але, якщо вести мову про наукову проблематику та специфіку наукової розробки державного управління охоро-

ною здоров'я загалом та управління в Україні зокрема, то варто звернути увагу на таке:

а) державне управління охороною здоров'я в Україні все ще перебуває під значним впливом організаційних засад, які отримали у спадок від колишнього Радянського Союзу;

б) на загальнонаціональному рівні державне управління охороною здоров'я розроблене й забезпечене набагато ґрунтовніше, ніж на регіональному;

в) слабо враховані й упроваджені в державному управлінні охороною здоров'я механізми, що пов'язані з ринковими системами господарювання;

г) невизначено взаємовідносини центру і регіонів у сфері державного управління охороною здоров'я;

ґ) помітна обмеженість фінансування, у тому числі й бюджетного, охорони здоров'я.

У системі державного управління охороною здоров'я в практичному плані недостатньо визначеними є поняття і категорії: "охорона здоров'я", "медична допомога", "медична послуга", "медичне обслуговування", "мережа закладів охорони здоров'я", доступність медичного обслуговування та ін., що істотно ускладнює цілісну організацію охорони здоров'я загалом. Так, український дослідник В. І. Журавель справедливо зазначає, що нині маємо надто мало науково-теоретичних розробок саме в царині менеджменту в галузі охорони здоров'я [6]. На цьому ж наголошує О. В. Баєва [2] та інші фахівці.

Охорона здоров'я – це одна з найважливіших керованих систем у суспільстві, а тому теоретичні підходи до визначення шляхів по-

дальшого вдосконалення державного управління цією системою мають ґрунтуватися на працях учених, які: достатньо глибоко визначили поняття “охорона здоров’я” (Д. Д. Венедиктов, В. К. Гасніков, Т. Ю. Степаненко та ін.); визначили місце цієї системи з-поміж інших (П. І. Калья, Т. Ю. Степаненко та ін.); запропонували шляхи і певні методики управління системою охорони здоров’я в сучасних умовах (наприклад, В. К. Гасніков) тощо. Досліджуються й окремі аспекти управління охороною здоров’я, у тому числі економічні [10], політичні, соціальні, організаційні та ін. Варто зазначити, що ці аспекти управління охороною здоров’я діють спільно, взаємовпливово, цілісно.

Закцентуємо увагу на тому, що державне управління охороною здоров’я загалом поєднує ряд функцій (соціальну, організаційну, економічну), реалізація яких у трансформаційних умовах пов’язана із загостренням протиріч між керуючою та керованою підсистемами, спричиняє невідповідність фактичних потреб населення реальним можливостям сфери охорони здоров’я. Розв’язання цих суперечностей потребує удосконалення чинної нормативно-правової бази, впровадження більш сучасних, випробуваних соціальними практиками механізмів державного управління сферою охорони здоров’я, головними з яких є організаційно-економічний, політичний, правовий, мотиваційний, соціальний. Дослідження природи зазначених протиріч, – вказує український дослідник С. О. Ютовець, – свідчить, що найефективнішим засобом забезпечення розвитку галузі в умовах обмеженого бюджетного фінансування є удосконалення організаційно-економічного механізму державного управління нею [11, 6–7].

Система охорони здоров’я в українському суспільстві, – продовжує він, – потребує приведення її стану відповідно до існуючих у державі соціально-економічних умов. Зіставлення моделей організації охорони здоров’я зарубіжних країн з вітчизняними виявило, що різні системи охорони здоров’я – це різні варіанти вирішення одного й того самого питання: яким чином за умов подорожчання медичного обслуговування та матері-

альної нерівності громадян забезпечити населення якісною, доступною медичною допомогою та медичними послугами? Особливості трансформаційних перетворень в Україні зумовлюють необхідність упровадження комбінаційної моделі організації медичного обслуговування з урахуванням реалій суспільно-політичного устрою та стану нормативно-правової бази [11].

За багатьох обставин державна політика щодо охорони здоров’я у сучасній Україні формується нині з урахуванням як власного досвіду і соціальної практики, так і досвіду міжнародного. І все ж, за наявності міжнародних програмних документів (Європейський кодекс соціального значення, Страсбург, 1962; Хартія соціального забезпечення, Гавана, 1982; Оттавська хартія, Канада, 1986) вибирати належить, на нашу думку, модель, яка оптимально відповідає соціально-економічним умовам і традиціям України.

Прихильницею соціальної моделі охорони здоров’я є й українська дослідниця в галузі менеджменту в медичній сфері О. В. Баєва, яка головною перевагою такої системи вважає те, що фінансування охорони здоров’я здійснюється за рахунок: а) податків у суспільні фонди; б) внесків у суспільні фонди медичного страхування; в) за рахунок змішаної системи фінансування [2, 132]. При цьому Україна має робити також вибір і між певними моделями фінансування охорони здоров’я, найпопулярнішими серед яких, головним чином у Європі, є моделі: Бісмарка, Беверіджа, Семашко. За першою фінансується охорона здоров’я в Австрії, Бельгії, Люксембургу, Німеччині, Нідерландах, Франції, Швейцарії. За другою моделлю – у Великобританії, Греції, Данії, Ірландії, Італії, Іспанії, Канаді, Норвегії, Португалії, Фінляндії. За третьою, зрозуміло, фінансувалася система охорони здоров’я в колишньому СРСР, і найперше – з державного бюджету. Переваги останньої, як і певні її недоліки, добре відомі.

Основні засади формування державної політики та стратегій у галузі державного управління охорони здоров’я ще в XX ст., як вже зазначалося, були обговорені і проголошені на Першій міжнародній конференції з поліп-

шення здоров'я (Канада, 1986). У науковому світі вони отримали назву Оттавської хартії, в якій йшлося про те, щоб кожна сфера суспільного життя робила відповідний внесок у справу збереження, забезпечення та відновлення здоров'я людини. Пізніше Оттавська хартія виявилася базисом для розробки Програми ВООЗ “Здоров'я для всіх до 2000 року”, інших міждержавних документів щодо охорони здоров'я.

Концептуально важливо для загальних засад державного управління охороною здоров'я враховувати такі основоположні аспекти:

а) визнання охорони здоров'я загальним обов'язком суспільства і держави [21];

б) наявність загальних та спеціальних документів міжнародного характеру щодо надання медичної допомоги;

в) визнання й проголошення в багатьох країнах охорони здоров'я одним із пріоритетних напрямів державної політики і діяльності. В Україні це визначено Конституцією України (ст. 24, 27, 34, 49, 50 тощо).

Гарантії права громадян України на охорону здоров'я, відповідно до Конституції України, надаються шляхом:

- створення розгалуженої мережі закладів охорони здоров'я;
- організації і здійснення системи державних і громадських заходів щодо охорони та зміцнення здоров'я;
- надання всім громадянам гарантованого рівня медико-санітарної допомоги в обсязі, що встановлюється Кабінетом Міністрів України;
- здійснення державного і можливого громадського контролю та нагляду в галузі охорони здоров'я;
- державної системи збирання, оброблення й аналізу соціальної, екологічної та спеціальної медичної статистичної інформації;
- встановлення відповідальності за порушення прав і законних інтересів громадян у галузі охорони здоров'я.

Свої повноваження у сфері охорони здоров'я, організації державного управління у цьому плані мають Президент України, Кабі-

нет Міністрів України, міністерства і відомства та інші центральні органи державної виконавчої влади. Центральне місце серед них, зрозуміло, посідає Міністерство охорони здоров'я України.

Так чи інакше, однак вся система охорони здоров'я в Україні, за всіх її особливостей, контролюється державою, а безпосередньо забезпечує координацію функціонування цієї системи Міністерство охорони здоров'я України, яке здійснює таке керівництво через Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, відповідні управління охорони здоров'я при обласних державних адміністраціях.

Якщо вести мову про роль і значення фінансових засад у державному управлінні охороною здоров'я, то варто погодитися з думкою С. О. Ютовця стосовно того, що в суспільстві, яке трансформується, “може бути організаційно-функціональна модель “колесо фінансів”, що являє собою систему упорядкування та концентрації джерел отримання фінансових ресурсів для медичної сфери на основі нормативно-правових актів в умовах становлення та розвитку ринкових відносин і формування комбінаційної моделі охорони здоров'я в українському суспільстві” [11, 12].

Окремо можна вести мову про принципи, на основі яких функціонують як державні, так і недержавні організації, установи, структури, що практично забезпечують охорону здоров'я. Український науковець у галузі менеджменту О. В. Баєва визначає такі з них:

- визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України;
- дотримання прав і свобод людини і громадянина в галузі охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій;
- гуманістична спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими або індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найвразливіших верств населення;

- рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг у галузі охорони здоров'я;
- відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна і фінансова забезпеченість;
- орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом у галузі охорони здоров'я;
- запобіжно-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я;
- багатоканальність економіки охорони здоров'я і багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з демонополізацією та заохоченням підприємництва і конкуренції;
- децентралізація державного управління, розвиток самоврядування закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі [2, 202].

Такими є загальні концептуальні засади вдосконалення системи державного управління охороною здоров'я в сучасній Україні, які потребують адекватних дій із її практичного впровадження.

Література

1. Акопян А. С., Шиленко Ю. В., Юрьева Т. В. Индустрия здоровья: экономика и управление. – М.: Дрофа, 2003. – 492 с.
2. Баєва О. В. Менеджмент в галузі охорони здоров'я: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 640 с.
3. Галкин В. В. Медицинский бизнес: Учеб. пособие. – М.: КНОРУС, 2007. – 272 с.
4. Гладун З. С. Державне управління в галузі охорони здоров'я. – Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 312 с.
5. Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" від 19.11.1992 р. // ВВР України. – 1993. – № 4.
6. Журавель В. И. Основы менеджмента в системе здравоохранения. – К.: Основы, 1994. – 325 с.
7. Лучкевич В. С. Основы социальной медицины и управления охороною здоров'я. – К., 2002. – 77 с.
8. Радиш Я. Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис, проблеми та шляхи реформування. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 360 с.
9. Салман Р. Б., Фигейрас Дж. Реформы системы здравоохранения в Европе. – М.: Гэотар Медицина, 2000. – 431 с.
10. Трушкина Л. Ю., Тлецирицев Р. А., Трушкин А. Г., Демьянова Л. М. Экономика и управление здравоохранением: Учеб. пособие. – 2-е изд. – Ростов н/Д: Феникс, 2003. – 384 с.
11. Ютовець С. О. Формування оптимального механізму управління охороною здоров'я: Автор. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філос. в галузі держ. упр. – К., 2008. – 14 с.
12. Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" // ВВР України. – 2000. – № 36. – 229 с.

Розглянуто основні засади вдосконалення державного управління охороною здоров'я в сучасній Україні відповідно до національного і світового досвіду.

Рассмотрены основные составляющие совершенствования государственного управления здравоохранением в современной Украине в соответствии с национальным и мировым опытом.

This article is devoted to the basic principles of improving the public administration of Health Protection management in modern Ukraine according to national and international experience.

Надійшла 30 листопада 2011 р.